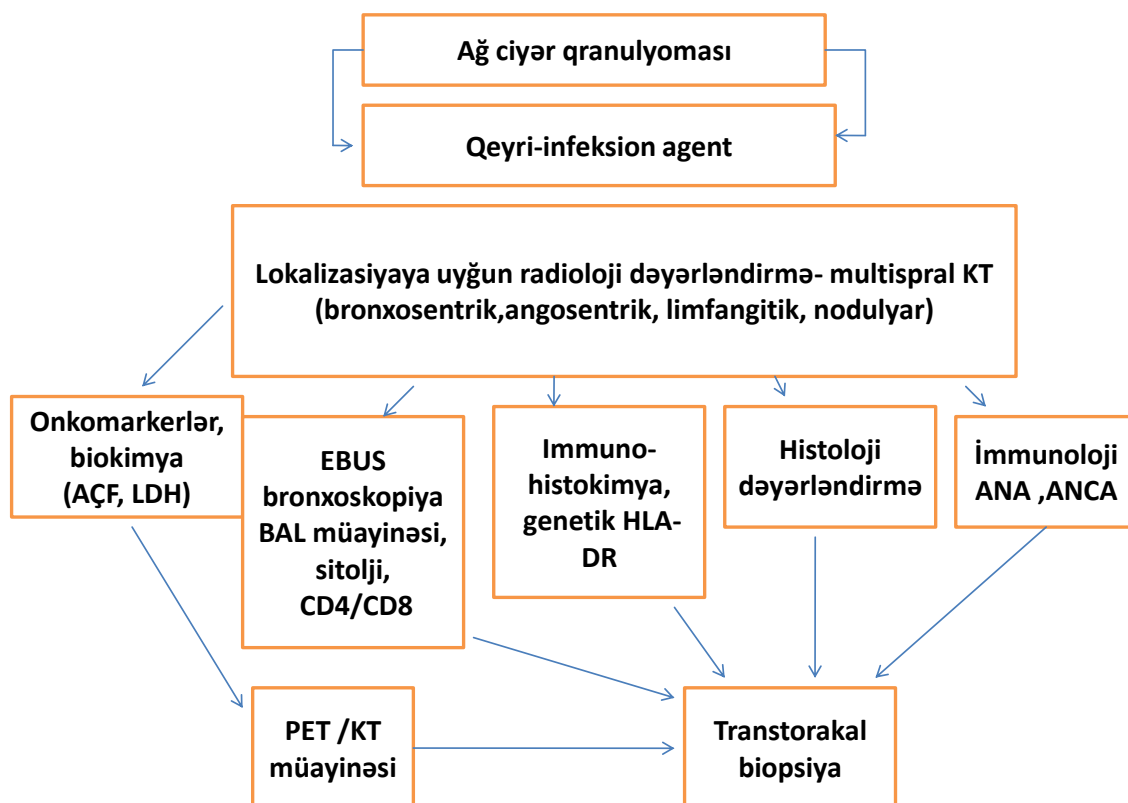
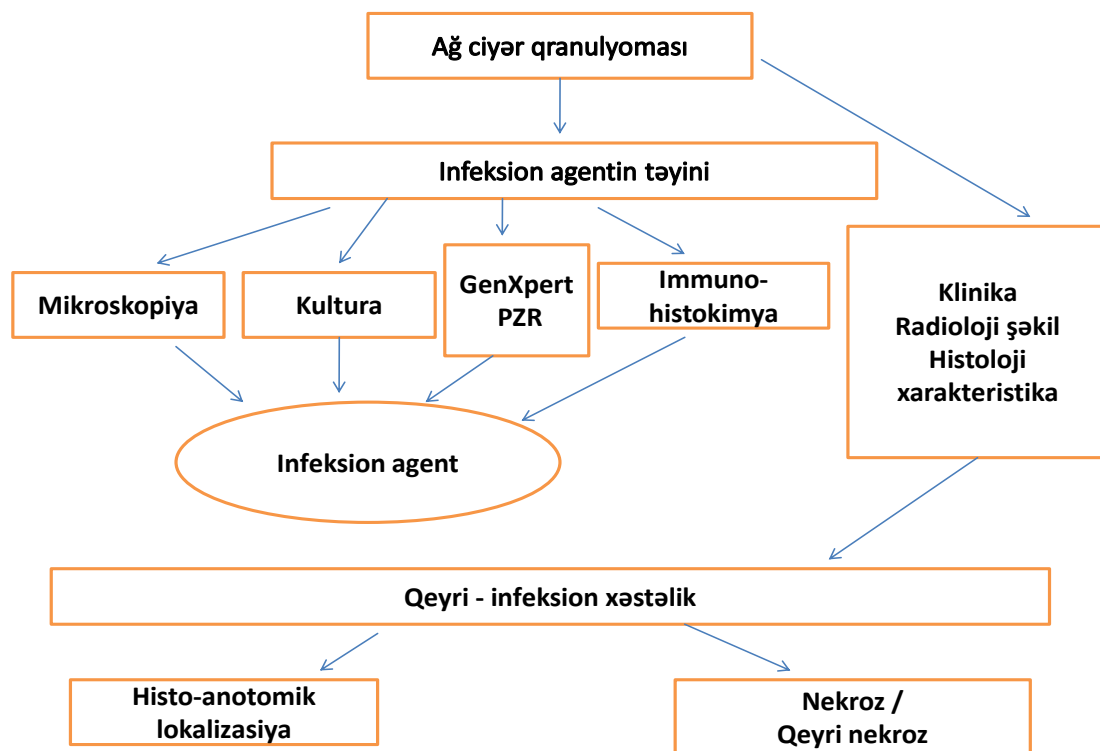

2014-CÜ İL ÜÇÜN GƏNC ALİM VƏ MÜTƏXƏSSİSLƏRİN 3-CÜ QRANT MÜSABİQƏSİ (EIF/GAM-3-2014-6(21)) ÇƏRÇİVƏSİNDƏ YERİNƏ YETİRİLMİŞ LAYİHƏ ÜZRƏ NƏŞRLƏR VƏ ƏSAS ELMİ NƏTİCƏLƏR

Ağ ciyərlərdə qranulyomatoz iltihabi proses aşkar edildikdən sonra infeksiyon agentin kultural və histokimyəvi üsullarla tədqiqi mütləqdir. İnfeksiyon qranulyomatoz xəstəliklərin aşkarı differensial diaqnostikada mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, onların yayılması, kliniki-patoloji heterogenliyi və müalicə imkanları mövcüddür. İnfeksiyon agentin təyininə ilk növbədə turşuyadavamlı mikobakteriyalar, göbələklər və s. tədqiq olunur. Bunlar sadə mikroskopiyaya ilə müəyyən edilmədikdə tamamlayıcı üsullardan (Gen Xpert, PZR, immunohistokimyəvi) istifadə edilir. Əgər tamamlayıcı müayinə paneli ilə infeksiyon agentini aşkarlamaq mümkün olursa radioloji və histoloji xarakteristikasını nəzərə alaraq mikrobioloji kulturanın əkmə nəticəsini gözləmək mütləqdir. Ağ ciyərlərin diffuz zədələnmələrinə çoxsaylı xəstəliklər nəticəsində rast gəlinə bilər. Belə patologiyalı pasientlərə xəstəliyin gediş tempi, radioloji görüntüsü, kliniki kontekstlə metodik yanaşma tərzini çətin diaqnostik həlli asanlaşdırır. Bir çox hallarda bu parametrlərin korrelyasiyası ilkin ehtimal diaqnoz haqqında düşünməyə köməkçi olur və hansı ki, son nəticədə diaqnostik testlər və biopsiya nəticəsinə əsasən öz təsdiqini tapır. İlk dəfə Azərbaycan Respublikasında Elmi-Tədqiqat Ağ Ciyər Xəstəlikləri İnstitutunda yeni diaqnostik test – DIASKİN TEST sınaqdan çıxarılmış və aparılan müayinələrin təhlili aparılmış və diaqnostik dəyərləndirmə kimi vərəmlə digər xəstəliklərin differensial diaqnostikasında ölkə üzrə yeni metod kimi dəyərləndirilmişdir. Müayinə olunmuş pasientlərin İİV statusu da nəzərə alınmaqla ADA, Diaskin test və Mantu sınağının uyğun nəticələri arasında təhlil aparılmışdır. Aparılan araşdırmalar ərzində riyazi təhlil üsulu ilə (Statistik təhlil (Pirson korrelyasiyası, xi kvadrat)) 2 TV ilə Mantu sınağı, Diaskintest® və ADA titri arasında korrelyasiya asılılığı olduğu sübuta yetirildi $P\text{-value} < 0.00001$. Yanaşı aparılan laborator müayinələrin müqayisəli təhlili əsasında belə nəticəyə gəldi ki, ağ ciyərində vərəm xəstəliyi olan şəxslərdə İİV statusu ilə ADA titrinin artması arasında korrelyasiya asılılığı yoxdur $P\text{-value} > 0.05$. Bizim tədqiqatda diqqət çəkən məqamlardan vərəm - xüsusilə DAVAMLI (rezistent) vərəmin sürətli diaqnostika molekulyar-genetik üsul olan Gen Xpert vasitəsilə aşkar olunmasıdır. Bu üsulla diaqnostika 2 aydan 2 saata qədər tezləşmiş olur və eyni zamanda törədicinin davamlı və ya həssas olması müəyyən edilir. Eyni zamanda vərəmə oxşar gedişli hallar zamanı materialda TDM tapılmadıqda etaplı olaraq digər müayinələrin vaxtında düzgün seçilməsi xəstəliyin aşkarlanması üçün zəmin yaradır. Xəstələrin xüsusi alqoritm üzrə randomizasiya əsasında seçilməsi və müayinəyə göndərilməsi və diaqnostik yanaşma üsulu respublikada yeni diaqnostik istiqamət kimi qiymətləndirilir. Elmi layihədə tərtib olunan diaqnostik alqoritm tibbin bütün sahələrində ağ ciyər xəstəliklərinin differensial diaqnostikası məqsədilə istifadə edilə bilər.

Ağ ciyər xəstəliklərinin differensial diaqnostik alqoritm

№	Nəşr haqqında məlumat (Məqalələr)	Tam mətn
1	<p>Məqalənin adı: Ağ ciyər vərəmi olan xəstələrdə IIV statusdan asılı olaraq adenozin dezaminazanın və diaskintestin diaqnostik effektivliyinin öyrənilməsi</p> <p>Müəlliflərin S.A.A: Aslanova A., Məmmədbəyov E., Qasımov İ., Axundova İ., Alxazova A.</p> <p>Nəşrin adı: Azərbaycan təbabətinin müasir nailiyyətləri, №2, 2016, s.163-165</p> <p>E-link: -</p> <p>DOI: -</p> <p>İndeksəlmə: -</p> <p>İF: -</p>	
2	<p>Məqalənin adı: Vərəm üzrə yüksək xəstələnmə göstəricisi olan Azərbaycan Respublikasında molekulyar genetik metod olan GenXpert üsulu ilə xəstəliyin erkən diaqnostikası</p> <p>Müəlliflərin S.A.A: Aslanova A., Məmmədbəyov E.</p> <p>Nəşrin adı: Azərbaycan təbabətinin müasir nailiyyətləri, №3, 2016, s.114-117</p> <p>E-link: -</p> <p>DOI: -</p> <p>İndeksəlmə: -</p> <p>İF: -</p>	
3	<p>Məqalənin adı: Ağ ciyər xəstəliklərinin differensial diaqnostikasının müasir aspektləri</p> <p>Müəlliflərin S.A.A: Aslanova A., Məmmədbəyov E., Qəmbərova A., Qasımov İ., Sərdarova Z.</p> <p>Nəşrin adı: Tibb və Elm Jurnalı, №1 (7) 2017, s.74-79</p> <p>E-link: http://jurnal.adhti.edu.az/pdf/No1(7).pdf, http://jurnal.adhti.edu.az/pdf/Vol1No7/14.pdf</p> <p>DOI: -</p> <p>İndeksəlmə: -</p> <p>İF: -</p>	